

Beleidsplan Begraven, Begraafplaatsen en Gedenken Epe

Begraafplaats Norelbos Epe

Bijlage 1: Toelichting beleidsuitgangspunten en participatie

Datum: 03-04-2025

Versie: Concept

Gemeente Epe

Beleidsplan Begraven, Begraafplaatsen en Gedenken Epe

Bijlage 1: Toelichting beleids- uitgangspunten en participatie

In deze bijlage wordt aanvullende informatie verstrekt over de beleidsuitgangspunten uit hoofdstuk 4 van het beleidsplan. Namelijk meer achtergrondinformatie over de betreffende onderwerpen, de wettelijke en bestuurlijke kaders en de input uit de gesprekken met de verschillende participanten, uit de enquête Epe Spreekt en uit de Adviesnota Kostendekkendheid. Ook wordt de afweging om te komen tot het betreffende uitgangspunt uitgebreider onderbouwd. Tot slot is een lijst toegevoegd van alle bronnen die tijdens de planvorming zijn geraadpleegd.

Inhoud

1	Toelichting beleidsuitgangspunten begraven	3
2	Toelichting beleidsuitgangspunt inrichting en beheer gemeentelijke begraafplaatsen	9
3	Toelichting beleidsuitgangspunten gedenken	17
4	Lijst van bronnen	20

Datum: 03-04-2025

Versie: Concept

1 TOELICHTING BELEIDSUITGANGSPUNTEN BEGRAVEN

Begraafplaats Emst

1.1 In iedere dorpskern is altijd voldoende ruimte om te begraven

Op grond van de Wet op de lijkbezorging is iedere gemeente wettelijk verplicht een begraafplaats te hebben en de mogelijkheid tot begraven aan te bieden. Daarnaast moet de gemeente zorgdragen voor het begraven van een overledene wanneer er geen nabestaanden zijn.

Overzicht gemeentelijke begraafplaatsen en graven in Epe

De gemeente Epe heeft gekozen voor zeven eigen begraafplaatsen verdeeld over de vier dorpen. Dat zijn de begraafplaatsen Norelbos, Tongerenseweg en Oude Wisselseweg in Epe, Wanenk en Zwanenweg in Vaassen en de begraafplaatsen Emst en Oene. In elk dorp zijn particuliere graven, algemene graven, kindergraven en urnennissen beschikbaar. Daarnaast liggen er op de begraafplaatsen Norelbos en Wanenk ook Islamitische en Katholieke gedeelten en urnengraven. De verdeling van soorten graven per begraafplaats is als volgt:

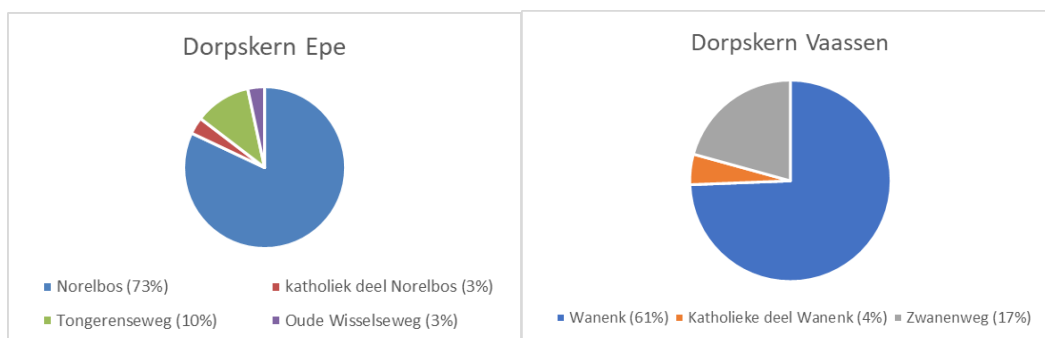
Overzicht soorten graven per gemeentelijke begraafplaats

Soort graf	Particuliere graven	Kindergraven	Islamitische graven	Katholieke graven	Algemene graven	Urnen-graven	Urnen nisse (muur)
<i>Begraafplaats</i>							
Norelbos Epe	X	X	X	X	X	X	X
Tongerenseweg Epe	X						
Oude Wisselseweg Epe	X			X			
Wanenk Vaassen	X	X	X	X	X	X	X
Zwanenweg Vaassen	X						
Emst	X	X			X		X
Oene	X				X		X

Enquête Epe Spreekt

Uit de enquête Epe Spreekt blijkt dat de meeste inwoners in het eigen dorp willen worden begraven. Er is vraag naar grafruimte op alle zeven gemeentelijke begraafplaatsen. Uit de enquête blijkt dat 45% van de ondervraagden in de dorpskern Epe wil worden begraven en 27% in de dorpskern Vaassen.

Nog eens 23% van de ondervraagden wil begraven worden in Oene of Emst. Er is geen voorkeur is uitgesproken voor Islamitisch begraven. In onderstaande grafieken staan voor Epe en Vaassen aangegeven aan welke begraafplaats men de voorkeur geeft.

Inbreng Islamitische en Katholieke gemeenschap

Er hebben gesprekken plaatsgevonden met vertegenwoordigers van zowel de Islamitische als Katholieke gemeenschap. Beide geven aan te hechten aan de voor Islamitische en voor Katholieke beschikbaar gestelde delen van gemeentelijke begraafplaatsen. Wel is de katholieke gemeenschap in Vaassen bereid om mee te denken over het anders indelen van het Katholieke gedeelte op begraafplaats Wanenck, zodat er meer graven voor algemeen gebruik vrijkomen.

Aantal begrafenissen en bijzettingen per jaar

In de gemeente Epe zijn er op dit moment gemiddeld 300 overlijdens per jaar. In de helft van deze gevallen wordt gebruik gemaakt van cremieren of begraven buiten de gemeente. Op de begraafplaatsen van de gemeente Epe worden ongeveer 80 personen per jaar bijgezet in een bestaand graf. Daarnaast worden elk jaar gemiddeld 70 nieuwe graven uitgegeven. Er wordt op dit moment weinig gebruik gemaakt van bijzetting van urnen.

Huidige begraafcapaciteit

In 2023 en 2024 zijn er in totaal nog bijna 150 graven geruimd en opnieuw beschikbaar gesteld. Anno 2025 is op het Norelbos voor 10 jaar grafruimte beschikbaar en op de begraafplaatsen in Emst en Oene beide voor 19 jaar. Aan de Tongerenseweg, op Wanenck en aan de Zwanenweg is voor 5 jaar grafruimte. Alleen de begraafplaats aan de Oude Wisselseweg is vol.

Afweging waarborg grafruimte

In het vorige beleidsplan Begraafplaatsen is uitgegaan van een waarborg van 10 jaar, maar de vraag is of dat wel nodig is? Om een begraafcapaciteit van 10 jaar te garanderen, moeten er verhoudingsgewijs veel graven in één keer worden geruimd. Door een waarborg van 5 jaar aan te houden, komt er meer flexibiliteit in het ruimingsbeleid, terwijl er nog steeds voldoende grafruimte beschikbaar blijft.

Uitgaande van de huidige verdeling van mogelijkheden voor begraven en urnen, is er op dit moment dus in elk dorp voldoende begraafcapaciteit of relatief snel te bereiken door afstandsgraven te ruimen en opnieuw uit te geven. Vooralsnog is dit de basis voor de uitvoering van haar wettelijke taak.

1.2 Epe breidt de mogelijkheden voor begraven en asbestemmingen uit. Hierbij kiest zij nadrukkelijk ook voor natuurbegraven en natuurlijk begraven

Door uitbreiding van begraafmogelijkheden en asbestemmingen wordt het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen aantrekkelijker. Natuurbegraven en natuurlijk begraven past bij de identiteit van Epe als duurzame en groene gemeente. De gemeente stimuleert particuliere initiatieven op het gebied van begraven.

Trend en prognose begraven en asbestemmingen in Epe

In de enquête Epe Spreekt geeft 32% van de ondervraagden te kiezen voor begraven in de gemeente Epe. Landelijk en ook in Epe vindt er een zekere verschuiving plaats van traditioneel begraven naar cremen en natuurbegraven. Op dit moment zijn delen van bestaande urnenmuren onbezet. Landelijk blijkt dat er behoefte is aan andere vormen van asbestemming dan bijzetting of begraven van urnen.

Door de vergrijzing van de bevolking is de verwachting dat het aantal overlijdens geleidelijk iets zal toenemen. Toch is de prognose dat het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen zal blijven dalen. In paragraaf 2.4 van de Adviesnota Kostendekkendheid Begraafplaatsen Epe wordt de trend beschreven dat het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen, inclusief de asbestemmingen daalt en er een stijging is van de vraag naar natuurgraven en alternatieve asbestemmingen (urnentuinen, urnenkunstwerken e.d.). In paragraaf 2.5 wordt geadviseerd om te zoeken naar nieuwe vormen van begraven en gedenken.

Natuurbegraven

Natuurbegraven gebeurt op een daartoe bestemd terrein in een natuurgebied of in een terrein dat op een natuurlijke wijze is ingericht en wordt beheerd. De begraafplaats oogt natuurlijk en de graven zijn niet zichtbaar. De primaire functie is en blijft natuur. Er kunnen geen grafmonumenten worden geplaatst. De uitgifte van graven verschilt per natuurbegraafplaats. Soms is deze voor bepaalde termijnen, vaak voor onbepaalde tijd. Meestal worden graven bij leven gereserveerd en betaald.

Natuurlijk begraven

Daarnaast kan er ook gekozen worden voor natuurlijk begraven. In dat geval wordt een (bestaande) begraafplaats of een deel daarvan op een natuurlijke manier ingericht en onderhouden. De graven zijn onderhoudsarm en er mogen geen monumenten of alleen monumenten van snel verteerbaar natuurlijk materiaal op worden geplaatst. De uitgiftetermijn kan verschillen, maar is vaak voor een langere periode, bijvoorbeeld voor 50, 75 of 100 jaar. Deze graven worden meestal iets goedkoper aangeboden dan standaardgraven en kunnen eventueel ook bij leven worden gereserveerd.

Een natuurbegraafplaats en een natuurlijke begraafplaats passen goed bij de identiteit van Epe als duurzame en groene gemeente.

Vraag om natuurbegraven

De vraag naar natuurbegraven stijgt, ook in de gemeente Epe en de regio Noordoost Veluwe. Uit de enquête Epe Spreekt blijkt dat 16% van de ondervraagden begraven wil worden op een natuurbegraafplaats. In de regio zijn enkele natuurbegraafplaatsen, zoals in Elspeet en Ede. Van de ondervraagden is 63% van mening dat er ook een natuurbegraafplaats binnen de eigen gemeente moet komen.

Vraag om alternatieve asbestemmingen

Er zijn inwoners die de as van een overleden dierbare niet willen begraven of bijzetten in een urn, maar willen verstrooien. Ondanks de wettelijke mogelijkheid om op de hele begraafplaats te kunnen verstrooien, wordt er soms gevraagd om een apart strooiveld. Zodat er een herkenbare plek is waar de overledene kan worden herdacht. Ook komen er steeds meer ideeën voor het bewaren van urnen, zoals een urnentuin of -bos, urnenkunstwerken e.d.

Raadsbesluit natuurbegraafplaatsen Epe 2016

In 2015 is de beleidsnotitie Natuurbegraven in de gemeente Epe opgesteld. In deze notitie zijn meerdere opties en locaties onderzocht. Naast één particuliere natuurbegraafplaats, werd een locatie aan de Woesterbergweg in Emst als meest geschikt geacht om een gemeentelijke natuurbegraafplaats aan te leggen.

Op 21 januari 2016 heeft de gemeenteraad besloten om:

1. In te stemmen met het realiseren van maximaal twee natuurbegraafplaatsen, waarvan één private en één gemeentelijke begraafplaats.
2. Het beoogde terrein dat locatie Welna in gebruik wil nemen als particuliere natuurbegraafplaats, aan te wijzen als bijzondere begraafplaats.
3. Het college opdracht te geven de plannen voor beide natuurbegraafplaatsen uit te werken.

Aan dit raadsbesluit is nog geen uitvoering gegeven. Wel heeft de gemeente Epe in 2016 een nader onderzoek verricht naar de haalbaarheid van een gemeentelijke natuurbegraafplaats op de locatie Woesterberg. Uit het onderzoek bleek dat de locatie geschikt is, maar dat er ook weerstand was van omwonenden. De natuurbegraafplaats is uiteindelijk niet aangelegd.

Plan landgoed Welna

Uit overleg met de beheerder van Landgoed Welna blijkt dat hun plannen uit 2016 een tijd hebben stilgelegen. Maar onlangs is men weer gestart met het opstellen een nieuw plan voor een begraafplaats met ruimte voor ongeveer 4.000 natuurgraven. Landgoed Welna heeft het voornemen om deze graven voor onbepaalde tijd uit te geven. Zij rekent op gemiddeld 70 uitvaarten per jaar, waarvan ongeveer 10% door inwoners van de gemeente Epe.

Afweging natuurlijk begraven door gemeente

Het raadsbesluit en de bijbehorende notitie Natuurbegraven in de gemeente Epe uit 2016 zijn nog actueel. Het is realistisch om te verwachten dat Landgoed Welna binnen enkele jaren natuurgraven gaat uitgeven. Gezien de stijgende belangstelling voor natuurbegraven, natuurlijk begraven en alternatieve asbestemmingen en om het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen te stimuleren, is het verstandig om als gemeente ook zelf uitvoering te geven aan het raadsbesluit uit 2016. Dat kan ook weer een nieuwe bron van inkomsten worden.

De meest recente uitbreiding op de begraafplaats in Emst ligt voor een groot deel nog braak. Uitgaande van het huidige tempo van uitgifte, zal dit nog lang zo blijven. Dit braakliggend gedeelte leent zich goed voor natuurlijk begraven, waarbij vanwege het andere onderhoudsniveau ook lagere leges kunnen worden gevraagd.

1.3 Epe is positief over een bijzondere of familie begraafplaats op eigen erf

Soms vraagt een familie om op eigen erf of landgoed te mogen begraven. Een bijzondere of familie begraafplaats op eigen erf past bij de gemeente Epe.

Bestaande situatie

Naast de zeven gemeentelijke begraafplaatsen zijn er nog de volgende vijf particuliere begraafplaatsen binnen de grenzen van de gemeente Epe:

- De begraafplaats Oosterhof, in eigendom en beheer van de Katholieke parochie Vaassen.
- Familiebegraafplaats landgoed Welna.
- Familiebegraafplaats Ritsema van Eck op landgoed De Hoogetheide.
- Familiebegraafplaats Rauwenhoff Tongeren
- Graf van Moyra Stava Morena.

Dit soort plekken past bij de identiteit van Epe.

Afweging bijzondere familie begraafplaatsen

De gemeente Epe wil ruimte bieden aan meer bijzondere familiebegraafplaatsen. Volgens de Wet op de Lijkbezorging heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om te beslissen over de aanleg van een bijzondere begraafplaats. Om wildgroei en overlast te voorkomen, adviseert de Inspectie Milieuhygiëne gemeenten om terughoudend te zijn bij het begraven op eigen erf en dit alleen toe te staan onder strenge voorwaarden.

1.4 Een crematorium in de gemeente Epe heeft geen meerwaarde

Landelijk is er op dit moment een overcapaciteit aan crematoria.

Enquête Epe Spreekt

Een deel van de inwoners van Epe kiest voor cremeren en maakt daarbij gebruik van crematoria in de regio. In de enquête Epe Spreekt geeft 38% van de ondervraagden aan gecremeerd te willen worden. Van de ondervraagden wil 28% graag een crematorium binnen de eigen gemeente, maar het merendeel dus niet. Landelijk is er sprake van een zekere verschuiving van begraven naar cremeren. Het aandeel cremeren in Nederland is al 68%.

Afweging crematorium in Epe

In de directe omgeving van Epe, namelijk in Zwolle en Ughelen, maar bijvoorbeeld ook in Deventer zijn al crematoria. Een crematorium in de gemeente Epe heeft op dit moment (nog) geen toegevoegde waarde. Overigens biedt de gemeente Epe op dit moment wel urnennissen en urnengraven aan en mogelijkheden voor het verstrooien van as.

1.5 De gemeente Epe biedt alleen mogelijkheden voor langdurige huur of aankoop van particuliere graven

De kerngedachte is dat een graf voor een lange periode kan worden gereserveerd.

Vraag om graven zonder einddatum

Op dit moment worden in Epe alleen graven uitgegeven voor 20 of 50 jaar. Deze termijnen kunnen (steeds opnieuw) worden verlengd met 10 of 20 jaar. Omdat er een zekere vraag is om uitgifte van graven zonder einddatum, is in het coalitieakkoord 2018-2022 genoteerd: 'Het onderwerp gemeentelijke begraafplaatsen met grafrecht voor onbepaalde tijd komt terug bij de actualisatie van het beleidsplan Begraafplaatsen gemeente Epe 2014-2019'.

Ook uit de enquête Epe Spreekt blijkt dat een zekere vraag is naar graven zonder einddatum. Namelijk 35% van de ondervraagden vindt dat deze optie mogelijk moet zijn. De vraag naar natuurbegraven kan ook voortkomen uit de vraag naar graven zonder einddatum.

Op dit moment wordt nog weinig gebruik gemaakt van de Islamitische graven op de begraafplaatsen Norelbos en Wanenk, omdat veel mensen nog begraven worden in het land van herkomst of op een Islamitische begraafplaats elders in de regio, die wel de mogelijkheid aanbiedt van graven voor onbepaalde tijd. De verwachting is uitgesproken dat wanneer er ook graven zonder einddatum worden aangeboden, men meer gebruik zal maken van de gemeentelijke Islamitische graven.

Wet op de lijkbezorging

Vroeger was er in Nederland en ook in Epe de mogelijkheid om graven voor eeuwigdurend uit te geven. Maar dat is sinds 1991 wettelijk niet meer toegestaan. In artikel 23 van de Wet op de Lijkbezorging kunnen graven alleen uitgegeven worden voor bepaalde of voor onbepaalde tijd. Het grafrecht voor onbepaalde tijd beoogt grafrust zonder een vooraf vastgestelde einddatum.

Dit lijkt op eeuwigdurend, maar toch kunnen er omstandigheden zijn waardoor het grafrecht mag worden beëindigd. Bijvoorbeeld als de rechthebbende niet meer voldoet aan zijn of haar onderhoudsverplichtingen. Een rechthebbende kan het onderhoud zelf uitvoeren of afkopen. Maar als de graftermijn is verlopen en er geen onderhoud meer plaatsvindt, raakt het graf alsnog verwaarloosd. Het kan ook zijn dat er geen rechthebbende meer is. In die gevallen heeft het college op basis van artikel 28 van de Wet op de Lijkbezorging het recht om het graf te doen vervallen, te ruimen en opnieuw uit te geven.

Voordelen graven voor onbepaalde tijd

Naar aanleiding van de coalitie-onderhandelingen uit de vorige bestuursperiode is in 2018 een memo opgesteld over graven voor onbepaalde tijd, met de vraag wat de consequenties zijn als er graven voor onbepaalde tijd worden uitgegeven. Met het aanbieden van graven voor onbepaalde tijd wordt ingespeeld op een zekere maatschappelijke behoefte. Het is een uitbreiding van de dienstverlening. Mensen die nu kiezen voor natuurbegraven of begraven voor onbepaalde tijd elders, kunnen dan ook kiezen voor begraven op een gemeentelijke begraafplaats. Voor graven voor onbepaalde tijd kunnen hogere tarieven worden gerekend, wat op de korte termijn ten goede komt aan de kostendekkendheid.

Nadelen graven voor onbepaalde tijd

Maar zoals genoemd in de memo Graven voor Onbepaalde tijd, loopt de gemeente op de langere termijn juist meer financieel risico. De gedachte is om het grafrecht en het onderhoud in één keer af te kopen. Maar wat is dan een redelijke termijn: 50, 100 of 200 jaar? Hoe langer de termijn hoe lastiger toekomstige ontwikkelingen als inflatie of gewijzigde wetgeving, zijn in te calculeren. Uiteindelijk zal de balans tussen inkomsten en uitgaven negatief doorslaan. Daardoor komt de kostendekkendheid weer onder druk en moeten extra baten gezocht worden.

Er is een risico dat er na lange tijd geen rechthebbende meer is en een graf rechteloos wordt. Met als gevolg dat het monument en het graf (sterk) verwaarloosd raken en daarmee delen van gemeentelijke begraafplaatsen. Ook kunnen nieuwe ontwikkelingen zich voordoen, zoals gewijzigde wetgeving, maatvoering van graven, inflatie e.d.

Zodra er graven voor onbepaalde tijd worden uitgegeven, zijn die plekken niet meer bruikbaar voor nieuwe begravingen. De begraafplaatsen kunnen in de loop der tijd vol raken, waardoor uitbreiding noodzakelijk wordt. Wat juist weer kostenverhogend werkt.

Afweging reservering graf voor langere tijd

De risico's van uitgifte van graven voor onbepaalde tijd zijn lastig te voorspellen of in cijfers uit te drukken, maar wel reëel. De vraag kan gesteld worden of het verantwoord is om voor deze extra dienstverlening zulke risico's te nemen. Zowel de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) als mr. W. van Putten, een autoriteit op het gebied van begraven, raden daarom gemeenten af om graven voor onbepaalde tijd aan te bieden.

De kerngedachte is dat mensen de gelegenheid wordt geboden een graf langdurig te kunnen gebruiken. Doordat in Epe het grafrecht kan worden gekocht voor 50 jaar en telkens opnieuw mag worden verlengd, kan een graf toch langdurig gebruikt worden. Maar er blijft een relatie met een rechthebbende en voor de toekomst worden nieuwe inkomstenbronnen geborgd. Wanneer mensen toch liever een graf voor onbepaalde tijd willen kopen, kan nog altijd worden uitgeweken naar een natuurbegraafplaats. Bovendien bestaan er stichtingen die het voortdurend verlengen van grafrechten en onderhoud van particulieren kunnen overnemen.

Mogelijke toekomstige handreiking

Omdat op particuliere natuurbegraafplaatsen graven meestal wel voor onbepaalde tijd worden aangeboden, kan de gemeente Epe in de toekomst nog de volgende handreiking doen. Mocht er een gemeentelijke natuurbegraafplaats worden gerealiseerd (zoals genoemd uitgangspunt 1.2), dan kan overwogen worden om voor die begraafplaats graven voor onbepaalde tijd wel toe te staan. En deze na sluiting van de begraafplaats terug te geven aan de natuur.

2 TOELICHTING BELEIDSUITGANGSPUNT INRICHTING EN BEHEER GEMEENTELIJKE BEGRAAFPLAATSEN

Begraafplaats Oude Wisselseweg Epe

2.1 Op de gemeentelijke begraafplaatsen wordt nadrukkelijk ingezet op het historisch karakter, de toegankelijkheid, de verblijfskwaliteit en biodiversiteit

Elke begraafplaats en elk dorp in de gemeente Epe heeft zij eigen identiteit en kwaliteit. Epe kent drie gemeentelijke begraafplaatsen met een monumentaal of historisch karakter. Wij willen de karakteristieken in stand houden en versterken en meer ruimte geven aan biodiversiteit.

Gemeentelijke plannen

In diverse gemeentelijke beleids- en beheerplannen, maar ook bijvoorbeeld door de erfgoedcommissie wordt voor deze onderwerpen aandacht gevraagd. In de Beheervisie Begraafplaatsen Epe 2018 is een omschrijving gegeven van de karakteristieken van de zeven gemeentelijke begraafplaatsen. En aangegeven hoe deze karakteristieken worden versterkt. De in het plan voorgestelde maatregelen zijn gedeeltelijk uitgevoerd.

In het Groenstructuurplan Epe 2010 en het Bomenbeleidsplan Epe 2010 zijn de gemeentelijke begraafplaatsen als groene plekken opgenomen in de basisgroenstructuur. Met bomen als belangrijke dragers. In de Omgevingsvisie Epe 2021 worden de begraafplaatsen omschreven als bijzondere groene oases, die met hun eigen karakter, de cultuurhistorie en de variatie het openbaar gebied kunnen versterken. In dit plan en ook in de nota Toegankelijkheid Openbare Ruimte Epe 2017 en het Raadsakkoord 2022-2026 wordt aandacht gevraagd voor het verbeteren van de toegankelijkheid en de verblijfskwaliteit en het vergroten van de biodiversiteit. In het algemeen, maar ook op de begraafplaatsen.

Biodiversiteit

De gemeentelijke begraafplaatsen hebben veel potentie voor de ontwikkeling van natuurlijke waarden. Er worden enkele bijzondere soorten flora en fauna aangetroffen, zoals (korts)mossen, paddenstoelen, insecten en vogels. Door de Koninklijke Nederlandse Natuur Vereniging Epe worden deze natuurwaarden geïventariseerd en vastgelegd.

Enquête Epe Spreekt

Uit de enquête Epe Spreekt dat de inwoners in het algemeen tevreden zijn over de kwaliteit en toegankelijkheid van de gemeentelijke begraafplaatsen. De begraafplaatsen Norelbos, Wanenk en Oene scoren goed. De andere begraafplaatsen krijgen een (ruime) voldoende. De parkeergelegenheid bij de oudere begraafplaatsen Zwanenweg, Tongerenseweg en Oude Wisselseweg worden als ontoereikend ervaren.

Mogelijke aanpassing kwaliteitsniveau

Alle begraafplaatsen worden op dit moment op een hoog kwaliteitsniveau onderhouden. Dit betekent concreet dat het groen er in het algemeen netjes en strak uitziet. Maar niet elke begraafplaats leent zich hiervoor. Daarom is er al op basis van de Beheervisie Begraafplaatsen Epe 2018 een zeker onderscheid gemaakt tussen begraafplaatsen.

De oudere begraafplaatsen, zoals de Tongerenseweg en de Oude Wisselseweg in Epe en de Zwanenweg in Vaassen, worden bijvoorbeeld meer natuurlijk en daarmee minder cultureel onderhouden. Met het oog op een mogelijke reductie van kosten, wordt onderzocht of aanvullend hierop nog enkele delen van begraafplaatsen kunnen worden onderhouden op kwaliteitsniveau basis.

Afweging inrichting en beheer begraafplaatsen

Bij de inrichting en het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen wordt invulling gegeven aan het versterken van deze kwaliteiten. In het kader van de Beheervisie Begraafplaatsen 2018 zijn en worden binnen bestaande budgetten concrete (her)inrichtingsmaatregelen uitgevoerd. Daarbij worden in 2025 ook op verschillende gemeentelijke begraafplaatsen verhardingen gerenoveerd.

In het nog op te stellen *Integraal Groenbeleidsplan* en de *Nota Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)* wordt de ambitie om versterking van de identiteit, diversiteit en kwaliteit van de gemeentelijke begraafplaatsen en meer biodiversiteit, nog verder uitgewerkt. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de Handleiding Biodiversiteit op Begraafplaatsen van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB). Samen met de herijking van de kwaliteitsniveaus ontstaat zo een meer gedifferentieerd beeld van de verschillende gemeentelijke begraafplaatsen. Het een en ander krijgt uiteindelijk een plek in vernieuwde beheerplan Begraafplaatsen. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat de versterking van de biodiversiteit binnen bestaande budgetten wordt uitgevoerd. Eventuele aanpassing van het kwaliteitsniveau kan worden verrekend met de beheerder van de begraafplaatsen.

2.2 Op elke gemeentelijke begraafplaats wordt toegankelijke informatie aangeboden

Elke begraafplaats in de gemeente Epe heeft zijn eigen geschiedenis en karakter. Door informatie aan te bieden over de betreffende begraafplaats, inclusief een plattegrond en over aanwezige graven van oorlogsslachtoffers, krijgt een bezoek meerwaarde.

Toelichting karakter begraafplaats en vindbaarheid graven

Zoals al is genoemd in uitgangspunt 2.1, zijn er drie bijzondere gemeentelijke begraafplaatsen. Namelijk de begraafplaatsen Norelbos en Tongerenseweg in Epe en Zwanenweg in Vaassen. Niet alle bezoekers zijn hiermee bekend. Soms vraagt men ook naar de plek van een specifiek graf. In de enquête Epe spreekt geven de ondervraagden de vindbaarheid van graven een cijfer tussen 6,4 en 7,3. Een voldoende, maar wel voor verbetering vatbaar.

Vraag om herdenken

In de samenleving is steeds meer oog voor het herdenken van slachtoffers van oorlogsgeweld. Diverse organisaties en personen zijn hier zelf actief mee bezig en vragen ook de gemeente om aan deze onderwerpen (meer) aandacht te besteden. Zie hiervoor ook de in uitgangspunt 3.1 genoemde vraag om erkenning van oorlogsslachtoffers. De stichting Broken Wings Epe vraagt de gemeente concreet om twee informatieborden te plaatsen, namelijk op de begraafplaats Tongerenseweg in Epe en de begraafplaats Zwanenweg in Vaassen, over de aanwezige graven van oorlogsslachtoffers, oud-verzetsmensen en Joodse slachtoffers.

Overigens uit de enquête Epe Spreekt komt eerder een beeld naar voren dat men tevreden is over de huidige aandacht voor het herdenken van oorlogsslachtoffers. Van de ondervraagden vindt 37% dat de gemeente voldoende ruimte en mogelijkheden biedt, terwijl 59% aangeeft hier geen mening over te hebben.

Afweging plaatsing borden

Op meerdere gemeentelijke begraafplaatsen bevinden zich graven van slachtoffers van oorlogsgeweld. Juist begraafplaatsen zijn geschikte plekken om deze slachtoffers te herdenken. Een informatiebord is een eenvoudig en goed instrument om dit leed onder de aandacht te brengen.

Het opstellen van de teksten zal in samenspraak plaatsvinden met de betreffende stichtingen. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de uitkomsten uit het nader onderzoek over bijzondere begraafplaatsen, grafmonumenten, graven en personen en van de verdere digitalisering van de begraafplaats administratie. Ook vindt afstemming plaats met stichting Batu Karang over het bord voor de KNIL-veteranen.

Zo'n bord wordt geplaatst naast of in combinatie met een bord voor mededelingen, die al op de meeste begraafplaatsen aanwezig is. Met een plattegrond en indien mogelijk met een QR-code voor nadere informatie over specifieke graven. Voor het maken en plaatsen van de zeven borden moeten middelen beschikbaar worden gesteld.

2.3 De uitgiftemogelijkheden en de termijnen van graven op gemeentelijke begraafplaatsen worden verruimd

Op die manier worden de keuzemogelijkheden vergroot en krijgen meer inwoners de gelegenheid om een graf te huren, een (extra) urn bij te zetten of het grafrecht te verlengen. Voor sommige mensen is een kortere termijn financieel beter te overzien. Dit is een verzoek dat meerdere keren aan de gemeente is gedaan. In de Adviesnota Kostendekkendheid Begraafplaatsen Epe wordt in hoofdstuk 1 en in paragraaf 2.1 aangegeven dat variatie in keuzemogelijkheden inspeelt op de vraag en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen stimuleert. Ook de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) adviseert ook om ruime keuzemogelijkheden aan te bieden.

Aanpassing van termijnen en uitgiften

Daarom kiezen wij ervoor om:

1. Particulier (urnen)graven uit te geven in termijnen van 10 jaar tot een maximum van 50 jaar. Dus voor 10, 20, 30, 40 of 50 jaar in plaats van 20 of 50 jaar.
2. Urnennissen uit te geven in termijnen van 5 jaar tot een maximum van 20 jaar. Dus voor 5, 10, 15 of 20 jaar in plaats van 10 of 20 jaar.
3. De verlening van het grafrecht aan te bieden in termijnen van 5 jaar tot een maximum van 20 jaar. Dus voor 5, 10, 15 of 20 jaar in plaats van 10 of 20 jaar.
4. Het reserveren van graven mogelijk te maken.
5. Het maximaal aantal bij te zetten urnen in een graf of nis uit te breiden van twee naar drie stuks.

Wij rekenen met leges per termijn van 5 of 10 jaar, door de bestaande leges om te rekenen naar de nieuwe termijnen. Daarmee blijven de kosten voor de meeste graven op het bestaande niveau. Alleen graven voor langere termijn, bijvoorbeeld voor 50 jaar, worden dan wel duurder. Dat is realistisch, omdat daarmee de opbrengsten ook meer in verhouding komen met de toekomstige onderhoudskosten.

Mocht de balans tussen kosten en uitgaven herstellen, dan kan op termijn worden overwogen om de leges te verlagen. Voor de urnennissen kiezen we daar tegenover voor een lagere leges, omdat op dit moment de kosten aanzienlijk hoger zijn dan de te leveren diensten.

Toelichting uitgifte van een particulier graf per 10 jaar.

Op dit moment kunnen graven alleen worden uitgegeven voor 20 of 50 jaar. De kosten daarvoor en daarbij nog de kosten voor onderhoud van het graf, zijn voor sommige mensen hoog. Een kortere periode voor een lager bedrag is beter te overzien. Er zijn mensen die vanwege de lagere kosten kiezen voor cremieren, terwijl men eigenlijk toch liever had willen begraven.

In de enquête Epe Spreekt geeft 21% van de ondervraagden aan wel een graf voor 10 jaar te willen kopen. Een voordeel van deze exploitatie kan ook zijn dat er eerder ruimte vrijkomt voor heruitgifte.

[Toelichting uitgifte van een urnennis per 5 jaar.](#)

Op dit moment kan een urnengraf of een urnennis alleen worden uitgegeven voor 10 of 20 jaar. Sommige mensen vinden de kosten hoog. Maar er zijn ook mensen die na een aantal jaren de urn weer willen terugnemen. De beheerverordening voorziet niet in het terugbetalen van onbenutte jaren.

Begraafplaats Tongerenseweg Epe

[Toelichting verlenging van het grafrecht ook voor 5 jaar.](#)

Na het verlopen van de grafrechten kunnen deze rechten worden verlengd met 10 of 20 jaar. De kosten daarvoor en daarbij nog de kosten voor onderhoud van het graf, zijn voor sommige mensen hoog. Ook wordt 10 jaar verlengen als (te) lang ervaren. Dit geldt in het bijzonder voor ouderen met alleen AOW of een laag pensioen. Daarom komt er regelmatig de vraag om een kortere verlenging van het grafrecht.

[Toelichting reservering graven](#)

Soms vragen mensen om graven alvast te mogen reserveren. Bijvoorbeeld om als familieleden naast elkaar te kunnen worden begraven of om een mooiere plek. Hierdoor komen delen van begraafplaatsen braak te liggen, maar er is al wel voor betaald. De gemeente verliest hierdoor geen inkomsten.

[Toelichting maximaal aantal bij te zetten urnen naar drie stuks.](#)

Op dit moment mogen er twee urnen worden begraven of geplaatst in een nis in een urnenmuur. Maar in een urnennis en ook in een urnengraf is ruimte voor drie standaard urnen. Daarom komt er regelmatig de vraag gesteld of er nog een derde urn kan worden bijgeplaatst. Het is voorstelbaar om deze ruimte te benutten.

Een voordeel van deze exploitatie is ook dat er meer ruimte overblijft voor uitgifte van urnengraven of urnennissen, terwijl er toch inkomsten worden gegenereerd aan het plaatsen van een derde urn.

[Uitvoering aanpassing van termijnen en uitgiften](#)

De verruiming van de mogelijkheden wordt meegenomen in de actualisatie van de Verordening Fysieke Leefomgeving. De verordening wordt verder geactualiseerd op het niet toestaan van het splitsen van oude familiegraven, het (mee)begraven van dieren in een graf en het tussentijds verlengen of aanpassen van het grafrecht.

In het verlengde hiervan vindt tevens een optimalisering plaats van het proces begraven, door het verder digitaliseren van de begraafplaatsadministratie en het opstellen van protocollen voor het proces van begraven en voor gemeentelijke uitvaarten.

2.4 We houden de gemeentelijke begraafplaatsen als maatschappelijke voorziening betaalbaar en brengen de kosten in evenwicht met het gebruik

We zien dat de huidige situatie in het beheer en onderhoud financieel onvoldoende toekomstbestendig is. We willen daarom maatregelen nemen om de balans tussen inkomsten en uitgaven te herstellen. Daarmee creëren we een structurele en toekomstbestendige kostendekkendheid voor het begraven, het onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen en de geleverde diensten. Voor meer informatie wordt verwezen naar bijlage 3: de Adviesnota Kostendekkendheid Begraafplaatsen Epe door Buitengewoon Adviseurs. In deze nota wordt aan de hand van vragen en antwoorden advies gegeven over een goede balans tussen kosten en opbrengsten voor begraven en onderhoud van graven.

Huidig systeem van kostendekkendheid

Tot nu toe is er een balans tussen de uitgaven en de inkomsten. Tegenover de jaarlijkse kosten voor het begraven en beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen staan jaarlijkse inkomsten uit leges. Voor het opvangen van fluctuaties in uitgaven en het reserveren van de afkoopsommen voor toekomstig onderhoud, is een voorziening ingesteld.

Tot de kosten worden gerekend:

- Personeelskosten voor begraafplaatsadministratie, beleid en communicatie.
- Kosten voor het begraven, het onderhoud van graven, urnenmuren en (monumentale) grafbedekkingen.
- Kosten voor het algemeen onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen.
- Kosten voor het schudden en ruimen van graven.
- Overheadkosten (Gebouwen, algemene personeelskosten e.d.)

Daar tegenover staan inkomsten uit:

- Leges voor grafrechten, begraven, onderhoud van graven en vergunningen voor grafbedekkingen.
- Huur van de aula op begraafplaats Norelbos in Epe.

Wettelijke toerekening kosten in leges

Volgens paragraaf 2.3 van de Adviesnota Kostendekkendheid Begraafplaatsen Epe mag een gemeente op grond van Artikel 229 van de Gemeentewet de rechten voor het gebruik van een begraafplaats en voor de door de gemeente te verlenen diensten in rekening brengen van de belanghebbende. De gemeente heeft een zekere keuzemogelijkheid om een bepaalde kosten wel of niet toe te rekenen aan de leges. Zij bepaalt zelf het tariefstelsel en de maatstaf van heffing.

Hieraan zijn de volgende voorwaarden verbonden:

1. De dienst of activiteit is op verzoek van de aanvrager.
2. De dienst of activiteit maakt iets mogelijk wat zonder de dienst niet mag.
3. In de tarieven mag niet meer dan 100% van de werkelijke kosten worden verhaald.

De gemeente Epe voldoet aan deze voorwaarden.

Conclusie kostentoerekening

Zoals genoemd in hoofdstuk 1 van de adviesnota is het bestaande systeem van kostendekkendheid toegestaan. De kosten die op dit moment worden gemaakt mogen wettelijk worden toegerekend aan de leges. De maatstaf hiervoor is de gemeentebegroting en wordt verantwoord door de accountantscontrole op de jaarrekening. Van belang hierbij is wel dat de jaarlijkse inkomsten meebewegen met de jaarlijkse kosten en de voorziening voldoende robuust is en blijft.

Ontwikkeling kosten en opbrengsten

De personeelskosten voor het proces begraven en de beheerkosten voor de begraafplaatsen in de gemeente Epe zijn de afgelopen 2 jaar meer dan gemiddeld gestegen. Er zijn de laatste 2 jaar meer graven geruimd dan in de jaren daarvoor. Daar tegenover staat een lichte daling in uitgiftes voor begrafenissen en urnenbijzettingen en voor verlengingen van grafrechten en onderhoudstermijnen.

Overzicht van de belangrijkste uitgiftes en verlengingen van graven en urnennissen.

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023	Gem
Uitgifte graf 50 jaar*	28	14	31	22	16	22
Uitgifte graf 20 jaar*	37	53	56	57	40	49
Uitgifte urnennis 20 jaar*	3	1	4	3	2	3
Uitgifte urnennis 10 jaar*	2	2	5	2	4	4
Verlenging graf 20 jaar*	25	36	40	62	35	40
Verlenging graf 10 jaar*	109	91	153	48	76	95
Verlenging urnennis 10 jaar*	8	2	2	2	2	3
Schudden/ruimen graven	9	9	13	14	6	10
Gebruik aula	7	31	18	12	18	17

* Bij deze contracten hoort een verplichte afkoop van de onderhoudskosten voor de algemene begraafplaats.

De afgelopen jaren waren de inkomsten lager dan de kosten en is er meer dan evenredig ingeteerd op de voorziening Begraven. In 2023 is de voorziening gedaald van €914.000 naar €576.500. Wanneer deze daling zich in hetzelfde tempo voortzet, is er binnen enkele jaren geen voorziening meer beschikbaar.

Mogelijke andere oorzaken tekort

Behalve dat de kosten zijn gestegen en het aantal uitgiftes is gedaald, zijn er nog andere oorzaken te bedenken waarom er een jaarlijks tekort ontstaat (zie ook hoofdstuk 1 uit de Adviesnota Kostendekkendheid Begraafplaatsen Epe). Genoemd worden:

- Er vindt onderhoud plaats aan graven zonder grafrecht. Er zijn ongeveer 450 graven zonder een rechthebbende.
- Er zijn (soms grote) delen van begraafplaatsen die niet benut worden voor graven, maar wel onderhouden worden.
- Tegenover de kosten van ruimen en schudden van graven zijn geen inkomsten berekend.

- De leges in Epe zijn relatief hoog. De totale kosten voor een particulier graf van 20 jaar (bestaande uit: grafrechten, onderhoud, begraven en een vergunning) bedragen bijvoorbeeld ruim €1.300 of 27% meer dan het gemiddelde van de provincie Gelderland. Dit kan een reden zijn waarom minder mensen kiezen voor begraven of bijzetten in Epe.
- De leges voor langjarige rechten en onderhoudskosten zijn verhoudingsgewijs lager. Een particulier graf voor 50 jaar kost per jaar minder dan een graf voor 20 jaar. Maar de werkelijkheid is dat door de tijd heen de jaarlijkse kosten voor een graf juist hoger worden.

Afweging herstel balans tussen inkomsten en uitgaven

Deze situatie is financieel onvoldoende toekomstbestendig. Er moeten maatregelen worden genomen om de balans tussen inkomsten en uitgaven te herstellen. Er zijn gemeenten die het uitgangspunt van kostendekkendheid hebben losgelaten, omdat het anders leidt tot onevenredig hoge tarieven en nog meer inwoners die kiezen voor cremen of begraven elders. Deze gemeenten gaan weer terug naar het belangrijkste doel, namelijk het bieden van ruimte voor begraven en asbestemmingen. Zij maken de kosten daaraan ondergeschikt.

Om die reden wordt in de adviesnota geadviseerd om te zoeken naar mogelijkheden om de oorzaken van de tekorten te reduceren, nieuwe vormen van inkomsten te genereren en nog eens te kijken naar de toerekening van de verschillende kosten. Met als inzet de balans tussen kosten en inkomsten te herstellen.

Bredere functie begraafplaatsen

Begraafplaatsen zijn niet alleen dodenakkers, maar worden in de praktijk steeds multifunctioneler gebruikt. Het zijn ook stilteparken, plekken voor ontmoeting en gedenken en groene, natuurlijke oases binnen de bebouwde omgeving. Er zijn delen van begraafplaatsen die overwegend een parkfunctie hebben. De vraag kan gesteld worden of het realistisch is dat de onderhoudskosten volledig betaald worden uit leges? Deze delen kunnen gemotiveerd naar een andere kostenpost van de gemeentebegroting worden toegerekend.

Mogelijke verbeterpunten

Overeenkomstig de paragrafen 2.1 en 2.3 van de adviesnota wordt voorgesteld om:

- Een knip te maken tussen de dekking van de kosten die betrekking hebben op het uitvoeren van de kerntaken rondom begraven en de kosten die meer verband houden met de publieke functie.
- Het aanbod en de leges en de verhouding tussen de geleverde diensten en de tarieven.
- Uit te gaan van vaste kosten per jaar, ook voor langdurige contracten.
- Te kiezen voor meer differentiatie in onderhoudsniveau. Begraafplaatsen die nauwelijks gebruikt worden of delen van begraafplaatsen waar geen (actuele) graven liggen, kunnen bijvoorbeeld van kwaliteitsniveau hoog naar basis.

Tot slot volgen wij het advies uit de paragrafen 2.6 en 2.7 van de Adviesnota Kostendekkendheid Begraafplaatsen Epe om geen taken uit te besteden naar uitvaartondernemers en de gemeentelijke begraafplaatsen niet in te krimpen of af te stoten.

3 TOELICHTING BELEIDSUITGANGSPUNTEN GEDENKEN

Begraafplaats Wanenk Vaassen

3.1 Op minimaal één begraafplaats per dorp wordt ruimte gemaakt om te gedenken en voor stilte en ontmoeting

Vanuit de samenleving zijn concrete verzoeken gedaan om te gedenken. Door hier ruimte voor te maken, krijgen de begraafplaatsen een maatschappelijke meerwaarde.

Verzoeken vanuit de samenleving

Enkele organisaties binnen de gemeente Epe, zoals Broken Wings en de Stichting Stolpersteine, vragen aandacht voor het herdenken van slachtoffers van oorlogsgeweld. Zowel in de openbare ruimte als op gemeentelijke begraafplaatsen. Het Nationaal Comité Veteranendag vraagt om de aanleg van een zogenaamde Witte Anjerperk ter herdenking van veteranen uit de tweede wereldoorlog en latere vredesmissies.

Begraafplaatsbeheerders en begrafenisondernemers geven aan dat er behoefte is om herinneringen aan een dierbaar persoon een plek te geven. In de aula op de begraafplaats Norelbos in Epe is op initiatief van één van de begrafenisondernemers een tak geplaatst, waaraan briefjes zijn opgehangen. Daar wordt duidelijk gebruik van gemaakt.

Sommige inwoners geven aan dat ze op een begraafplaats even op een rustige plaats willen kunnen zitten. Er staan verspreid over de begraafplaatsen al veel bankjes, maar specifieke stilteplekken ontbreken. Er zijn mensen die elkaar op begraafplaatsen ontmoeten om verdriet te delen. Daarnaast zijn er inwoners die de as van een overleden dierbare willen verstrooien op een herkenbare plek, bijvoorbeeld op een begraafplaats. Als een menselijke vrucht jonger is dan 24 weken, dan is er geen wettelijke verplichting om de foetus te begraven of te cremen, maar het mag wel. Soms komt er de vraag om een foetus te mogen begraven. Dan wordt een oplossing op maat gezocht, zonder dat er een groot en duur graf moet worden gekocht.

De Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) noemt de begraafplaats van de toekomst een uitnodigende, multifunctionele omgeving. Hier worden overledenen begraven of wordt hun as bijgezet. Deze plek wordt bezocht door mensen die overledenen herdenken, genieten van de natuur- en/of historische waarden, deelnemen aan activiteiten die in het teken staan van herdenken en/of het bespreekbaar maken van de dood en rouw.

Daar tegenover komt uit de enquête Epe Spreekt dat 37% van de ondervraagden vindt dat de gemeente Epe al voldoende ruimte en mogelijkheden biedt om te herdenken en heeft 59% hierover geen mening.

Overzicht plekken, gedenktekens en borden

Aansluitend op de gedachte van een multifunctionele begraafplaats en om ruimte te geven aan de bovengenoemde verzoeken, kiest de gemeente Epe om op vier gemeentelijke begraafplaatsen gedenkplekken in te richten. De maatregelen leiden tot diverse aanvullingen op de begraafplaatsen. In het onderstaande schema wordt per begraafplaats aangegeven welke plekken, monumenten of borden worden geplaatst.

Overzicht voorstellen plekken en gedenktekens per gemeentelijke begraafplaats

Soort	Strooi- veld	Plek foetussen	Gedenk plek	Monu- ment	Bord alge- meen	Bord slacht- offers	Bord KNIL- veteranen
<i>Begraafplaats</i>							
Norelbos Epe	X	X	X	X	X		
Tongerenseweg Epe					X	X	X
Oude Wisselseweg Epe					X		
Wanenk Vaassen	X	X	X	X	X		
Zwanenweg Vaassen					X	X	X
Emst	X	X	X	X	X		
Oene	X	X	X	X	X	?	

3.2 Bijzondere begraafplaatsen, grafmonumenten, graven en personen worden beschermd en herdacht

De gemeente herbergt veel historische en gedenkwaardige begraafplaatsen, monumenten en graven. Het past bij Epe om deze vanuit de maatschappelijke betekenis te beschermen en oorlogsslachtoffers te gedenken.

Bijzondere begraafplaatsen, monumenten en graven

Epe kent drie bijzondere gemeentelijke begraafplaatsen. Namelijk de begraafplaats Norelbos met aula, die als voorbeeld van de naoorlogse begraafplaatsarchitectuur is aangewezen als rijksmonument. Daarnaast zijn er twee oude gemeentelijke begraafplaatsen, namelijk de begraafplaatsen Tongerenseweg in Epe en Zwanenweg in Vaassen, die vanwege de leeftijd en het karakter als historisch kunnen worden gezien.

In 2016 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van opvallende en historische grafbedekkingen in Epe. Op basis van een puntensysteem zijn toen in totaal 244 grafmonumenten en/of graven aangewezen als bijzonder of historisch. Hierbij is gekeken naar de biografische betekenis van de begravenen, de ouderdom, het materiaalgebruik en de vormgeving van het grafmonument, bijzondere symboliek en het karakter van het grafveld.

De inzet was om deze selectie formeel te laten vastleggen en de twee historische begraafplaatsen of onderdelen daarvan aan te wijzen als gemeentelijk monument. Dat is toen niet gebeurd. Wel zijn voor de begraafplaatsen Tongerenseweg en Zwanenweg in de Aanvullende Regels Grafbedekking 2017 beperkende voorschriften opgenomen voor de grafmonumenten. Deze aanvullingen blijken in de praktijk onvoldoende concreet, met als gevolg dat er toch grafmonumenten worden geplaatst, die niet echt passen bij een monumentale begraafplaats.

Besluit KNIL-veteranen

In het Raadsbesluit KNIL 2022 is besloten de graven van alle KNIL-veteranen en hun toenmalige echtgenotes een bijzondere status toe te kennen. In de praktijk betekent dit dat de graven zichtbaar worden gemaakt door het plaatsen van een informatiebord en herkenningsplaatjes en dat wordt voorzien in het onderhoud en het verlengen van de grafrechten. Aan dit besluit wordt samen met de stichting Batu Karang begin 2024 uitvoering gegeven. Het gaat hierbij om ongeveer 130 personen.

Vraag om erkenning oorlogsslachtoffers

In de samenleving is steeds meer oog voor het herdenken van slachtoffers van oorlogsgeweld. De stichtingen Broken Wings Epe en Stolpersteine hebben een verzoek ingediend om de graven 31 verzetsmensen uit de tweede wereldoorlog en de graven van 2 Joodse slachtoffers van de holocaust op de gemeentelijke begraafplaatsen een beschermde status te geven en in het onderhoud te nemen. Daarnaast zijn er nog de 36 oorlogsgraven, die op de landelijke lijst staan van de Oorlogsgravenstichting. Met de gemeente Epe is afgesproken dat zij zorgdraagt voor 36 oorlogsgraven.

Afweging bescherming begraafplaatsen en grafmonumenten

Samengevat kan worden gesteld dat de inventarisatie van de bijzondere en historische grafbedekkingen niet heeft geleid tot formele bescherming. En dat er maar één soort oorlogsgraven een bijzondere status heeft gekregen, namelijk die van de KNIL-veteranen en hun toenmalige echtgenotes. Over de overige categorieën is geen besluit genomen. Mede gezien de gevoeligheid van het onderwerp en de vragen vanuit de samenleving, is het goed om hier meer duidelijkheid en eenheid in te geven en een nader onderzoek uit te voeren.

Kanttekeningen

In de enquête Epe Spreekt geeft slechts 21% van de ondervraagden aan dat er andere eisen gesteld moeten worden aan de historische begraafplaatsen. De rest vindt dit niet nodig of heeft geen mening. Hierbij kan nog worden vermeld dat van de ondervraagden die wel willen dat er andere eisen worden gesteld, vooral de bezoekers waren van de twee historische begraafplaatsen Tongerenseweg en Zwanenweg en vallen in de leeftijdscategorie 45-64 jaar.

Een valkuil bij een nader onderzoek is dat er uiteindelijk een lijst komt met een groot aantal te beschermen graven, waarvoor hoge kosten moeten worden gemaakt om deze in stand te houden. Om dit te voorkomen, moet goed worden nagedacht over de volgende vragen:

- Wat zijn de criteria om op de lijst te kunnen komen?
- Wil men naar een maximumaantal te beschermen graven?
- Wat betekent de status beschermd, monumentaal of historisch in de praktijk?
- Welke partijen zijn verantwoordelijk voor het beschermen en onderhouden van de betreffende graven?

4 LIJST VAN BRONNEN

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de stukken waaruit is geput bij het opstellen van het beleidsplan.

Bronnen algemeen

- Wet op de Lijkbezorging
- Website LOB (Landelijke Organisatie Begraafplaatsen)
- Brochure Biodiversiteit op begraafplaatsen (LOB)
- Website Uitvaart.nl

Bronnen gemeente Epe

- Raadsbesluit Islamitisch begraven Epe 2005
- Algemene Plaatselijke Verordening Epe 2008 (APV)
- Groenstructuurplan Epe 2010
- Bomenbeleidsplan Epe 2010
- Beeldkwaliteitsplan Openbare Ruimte Epe 2013
- Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen Epe 2014
- Voorschriften grafbedekking Epe 2014
- Beleidsplan begraafplaatsen Epe 2014-2019
- Overeenkomst Onderhoud Openbare Ruimte Epe 2015
- Beleidsnotitie en Raadsbesluit Natuurbegraven in Epe 2016
- Haalbaarheidsonderzoek Natuurbegraafplaats Woesterberg 2016
- Inventarisatie historische grafbedekkingen Epe 2016
- Aanvullende regeling grafbedekking Epe 2017
- Nota toegankelijkheid Openbare Ruimte Epe 2017
- Beheervisie begraafplaatsen Epe 2018
- Memo graven voor onbepaalde tijd 2018
- Regeling uitvaart op kosten gemeente Epe 2018
- Coalitieakkoord 2018-2022
- Omgevingsvisie Epe 2021
- Raadsakkoord Epe 2022-2026
- Notitie particuliere graven voor onbepaalde tijd 2022
- Oplegnotitie beleidsplan begraven 2022
- Raadsbesluit KNIL 2022
- Verordening Fysieke Leefomgeving 2024 (VFL)